Europeiska unionens officiella tidning

SV
C-serien

C/2025/5150

28.10.2025

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén

Att hantera det ömsesidiga beroendet mellan fred och klimatförändringar: behovet av en förnyad global diplomati

(yttrande på eget initiativ)

(C/2025/5150)

Föredragande: **Dimitris DIMITRIADIS**

Medföredragande: **Peter SCHMIDT**

Rådgivare	Ioannis PAPADIMOS (för föredraganden, grupp I) Jeffrey SACHS (för medföredraganden, grupp II)
Beslut av plenarförsamlingen	23.1.2025
Rättslig grund	Artikel 52.2 i arbetsordningen
Ansvarig sektion	Sektionen för yttre förbindelser
Antagande av sektionen	12.6.2025
Resultat av omröstningen (för/emot/nedlagda röster)	71/1/1
Antagande vid plenarsessionen	17.7.2025
Plenarsession nr	598
Resultat av omröstningen (för/emot/nedlagda röster)	131/17/7

1. Slutsatser och rekommendationer

1.1 Europeiska unionen (EU) måste anta en övergripande och integrerad strategi för att ta itu med de allt starkare kopplingarna mellan klimatförändringar, säkerhets- och hälsorisker och global styrning. När det internationella samarbetet alltmer utmanas av auktoritära krafter, protektionism och nationalism, bör EU positionera sig som en trovärdig och resilient ledare i den globala klimatdiplomatin. Det är absolut nödvändigt att klimat- och säkerhetspolitiken inte längre behandlas var för sig. I stället måste de ses som ömsesidigt förstärkande inslag i en hållbar och fredlig global framtid. Det europeiska projektets grundläggande uppdrag är nämligen att främja och bevara fred, grundläggande rättigheter och demokrati.

1.2 Inom utrikespolitiken bör EU kämpa för klimatdiplomati som kopplar samman miljömål med konfliktförebyggande och fredsbyggande. Denna strategi måste bygga på förnyade globala allianser, inkluderande partnerskap och integrerade politiska ramar. EU:s framväxande externa engagemang bör spegla det ömsesidiga beroendeförhållandet mellan globala utmaningar, och erkänna att miljöförstöring och instabilitet är djupt sammanlänkade. Genom att integrera klimatsäkerhetsaspekter i sina diplomatiska strategier och utvecklingsstrategier kan EU bidra till att ta itu med de bakomliggande orsakerna till konflikter och samtidigt stärka de globala klimatåtagandena.

1.3 Dessutom bör EU se sig själv som en multiplikator av värden genom att främja klimatåtgärder som överensstämmer med målen för hållbar utveckling. Detta inbegriper investeringar i god samhällsstyrning, livsmedels-, vatten- och energitrygghet, säkra städer och resilienta försörjningsmöjligheter. Humanitära insatser och anpassningsåtgärder bör vara inkluderande och bygga på deltagande, och engagera gräsrotsorganisationer, ungdomsledda och kvinnoinriktade initiativ och aktörer i det civila samhället.

1.4 En tydlig och ambitiös inhemsk agenda är fortfarande lika viktig. EU måste påskynda genomförandet av den europeiska gröna given genom nationella och unionsomfattande handlingsplaner. Dessa planer bör omfatta utfasning av fossila bränslen, bevarande av den biologiska mångfalden, metoder för cirkulär ekonomi och hållbar markanvändning. De nuvarande ekonomiska utmaningarna får inte försena denna omställning. I stället bör klimatinvesteringar användas som en hävstång för ekonomisk återhämtning, tekniskt ledarskap och global konkurrenskraft inom grön och digital innovation.

1.5 Samtidigt bör EU utöka sin diplomati för den gröna given och målen för hållbar utveckling genom att utnyttja sin hållbarhetsexpertis för att stödja utvecklingsregioner. Detta inbegriper att stärka partnerskapen genom strukturerat samarbete med det globala Syd. Genom att främja gemensamma klimatramar och underlätta tekniköverföring kan EU stödja en rättvis omställning i det globala Syd och samtidigt stärka sitt globala inflytande.

1.6 I multilaterala forum måste EU stå i främsta ledet för globalt klimatarbete. Det bör leda till krav på ambitiösa åtgärder i FN:s generalförsamling och säkerhetsråd samt i viktiga miljökonventioner som UNFCCC, konventionen om biologisk mångfald och FN:s konvention för bekämpning av ökenspridning. En stark multilateral närvaro är särskilt viktig mot bakgrund av Förenta staternas minskande engagemang.

1.7 Slutligen måste en förnyad diplomatisk EU-strategi grundas på tre vägledande principer. För det första bör klimathänsyn integreras fullt ut i konfliktförebyggande strategier. Detta innebär att miljöriskanalyser ska ingå i fredsbyggande insatser och att spänningar på grund av brist på resurser ska hanteras proaktivt. För det andra måste EU prioritera regionalt och multilateralt samarbete som främjar både klimatresiliens och konfliktlösning, samt stödja gräsrotsbaserade och regionala anpassningsinsatser. För det tredje bör hållbar utveckling främjas som en fredsmekanism, med riktade investeringar i förnybar energi, återbeskogning och klimatsmart jordbruk som bidrar till att minska sårbarheten och förebygga konflikter.

1.8 I syfte att uppnå förnyad och förstärkt diplomati uppmanar EESK EU att komma till rätta med den interna fragmenteringen och vidta djärva åtgärder mot strategiskt oberoende. Detta strategiska oberoende bör dock omsättas i operativ kapacitet, konkret politik och samordnade åtgärder mellan medlemsstaterna. Utan påtagliga framsteg när det gäller försvar, energioberoende och ekonomisk resiliens riskerar EU att backa tillbaka i en värld som i allt högre grad formas av maktkamper och ensidigt beslutsfattande.

1.9 Det är bara genom en sådan integrerad, proaktiv och värdedriven strategi som EU kan behålla sin trovärdighet och sitt ledarskap i en värld som står inför de dubbla hoten från klimatrubbningar och geopolitisk instabilitet. Med detta mål i åtanke skulle EU kunna använda sin handelspolitik som ett verktyg/instrument för att främja hållbar utveckling, ta itu med klimatförändringar och främja fredlig ekonomisk tillväxt, eftersom handelspolitiken är en exklusiv EU-behörighet som gör det möjligt för Europa att tala med en röst och därmed ”exportera” europeiska värden om mänskliga och sociala rättigheter, miljöskydd och klimatpolitik.

2. **Inledning**

2.1 EESK erkänner att den oupplösliga kopplingen mellan klimatförändringar och global stabilitet har blivit ett obestridligt faktum. Stigande temperaturer, extrema väderhändelser och resursbrist är inte bara miljöproblem – de är också starka drivkrafter bakom konflikter. För att kunna säkra freden måste vi erkänna att klimatåtgärder utgör en grundpelare i säkerhetspolitiken. Denna akuta verklighet kräver ett förnyat engagemang för global diplomati, ett åtagande som väver in klimatanpassning i arbetet för fred och stabilitet.

2.2 Med utgångspunkt i tidigare arbete, särskilt REX/569 ([1]) och REX/578 ([2]), skulle EESK vilja följa upp och bygga vidare på slutsatserna och rekommendationerna i dessa, som å ena sidan understryker vikten av att förstå de komplexa kopplingarna mellan klimat och säkerhet, eftersom klimatförändringar och miljöförstöring är globala utmaningar vars dynamik i kombination med sårbarheter inom jordbruk, vatten ([3]) och infrastruktur påverkar människor i många länder, och, å andra sidan, betonar behovet av brådskande resilienta svar på dessa utmaningar och framhåller att det europeiska projektets grundläggande uppdrag är att främja och bevara fred, som är oupplösligt kopplat till bevarandet och främjandet av grundläggande rättigheter och demokrati. EESK har också redan uppmärksammat miljöskador som orsakats av krig, inbegripet förstörelse av ekosystem, luft- och vattenföroreningar samt förorening av åker- och betesmarker ([4]).

2.3 Klimatförändringarna närmar sig eller har redan passerat flera globala tippningspunkter, bland annat: (1) en havsnivåhöjning på flera meter, (2) kollapsen av stora biomer (t.ex. omvandlingen av Amazonas regnskog till gräsmark), (3) avstannad havscirkulation, vilket bidrar till en snabbare uppvärmning av Antarktiska oceanen (och därmed en snabbare nedbrytning av den västantarktiska inlandsisen) samt avkylning av Nordatlanten, (4) upptining av permafrosten och massiva skogsbränder i den boreala regionen.

2.4 Klimatförändringarna kommer att öka frekvensen, spridningen och intensiteten av våldsamma konflikter och kan destabilisera det globala klimatet på flera sätt: (1) Destabilisera politiken och utlösa sociala konflikter inom samhällen, exempelvis mellan stad och landsbygd eller mellan bofasta och nomadiska grupper osv. (2) Förvärra den globala hungerkrisen genom minskade skördar, splittring av den internationella livsmedelshandeln och stigande livsmedelspriser. (3) Intensifiera internationella konflikter om energi- och mineralresurser. (4) Intensifiera gränsöverskridande tvister om sötvattenresurser. (5) Tvinga människor på flykt. (6) Fördjupa den extrema fattigdomen, särskilt i konfliktdrabbade områden som Sahel, östra Kongo, Etiopien och Sudan. (7) Öppna den arktiska regionen för sjöfart, gruvdrift och annan ekonomisk aktivitet, vilket kan öka den strategiska konkurrensen – och potentiellt även konflikten – mellan olika aktörer. Därför är det viktigt att betona behovet av sammanhållning mellan medlemsstaterna och EU:s grannländer och partner, framför allt med målet att säkerställa kontinuitet mellan områden både inom och utanför unionen.

2.5 Dessutom finns det fem huvudsakliga sätt på vilka våldsamma konflikter hindrar kampen mot klimatförändringarna, nämligen följande: (1) Våldsamma konflikter och militära operationer i allmänhet är direkt ansvariga för omfattande miljöförstöring. (2) Våldsamma konflikter förhindrar statlig planering och investeringar i de tre kritiska områdena för klimatåtgärder: begränsning (genomförandet av ett koldioxidfritt energisystem), anpassning (riktade investeringar för att kompensera för klimatskador, såsom skydd mot översvämningar och torka) och resiliens (övergripande investeringar i varningssystem och mänskliga systems förmåga att återhämta sig från klimatrelaterade förluster och skador). (3) Våldsamma konflikter dränerar statliga intäkter som behövs för att genomföra kritiska klimatinvesteringar. (4) Våldsamma konflikter hindrar mellanstatligt samarbete för att övervinna problemet med fripassagerare i miljöåtgärder. Eftersom våldsamma konflikter ställer nationer mot andra nationer försvåras eller upphör möjligheten att uppnå ett samarbete som gynnar alla parter. (5) Våldsamma konflikter undergräver det förtroende mellan stater som är nödvändigt för att genomföra regionala klimatåtgärder, såsom gränsöverskridande energisamarbete (t.ex. att koppla samman förnybara energikällor i olika länder i en gemensam kraftpool, eller att gemensamt förvalta hotade biomer som regnskogar eller avrinningsområden som delas av flera grannländer).

2.6 Europeiska ekonomiska och sociala kommittén (EESK) erkänner att det akuta behovet av att ta itu med det ömsesidiga beroendet mellan klimatförändringar och fred. Klimatförändringar håller i allt högre grad på att bli en viktig drivkraft för global osäkerhet, vilket förvärrar befintliga sårbarheter, bidrar till tvångsförflyttningar och intensifierar konkurrensen om knappa resurser. När klimatrelaterade risker intensifieras måste EU stärka sina diplomatiska och institutionella åtgärder för att ta itu med klimatets effekter på fred och stabilitet, särskilt i den nya geopolitiska ordningen. EESK:s arbete med cirkulär diplomati kan komplettera de mål som lyfts fram i föreliggande yttrande. Europeiska försvarsbyrån gör till exempel redan insatser internt för att tillämpa principerna för den cirkulära ekonomin i sin upphandling (genom sitt Life-finansierade inkubationsforum för cirkulär ekonomi inom det europeiska försvaret, IF CEED), vilket skapar utrymme för relevanta möjligheter på detta område.

([1]) Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om EU:s klimatdiplomati (yttrande på eget initiativ) (EUT C, C/2024/1575, 5.3.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/1575/oj).

([2]) Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om Gemensamt meddelande till Europaparlamentet och rådet ”Nya perspektiv på kopplingen mellan klimat och säkerhet: Hantering av klimatförändringarnas och miljöförstöringens inverkan på fred, säkerhet och försvar” (JOIN(2023) 0019 final) (EUT C, C/2024/2106, 26.3.2024, ELI: https://data.europa.eu/eli/C/2024/2106/oj).

([3]) När det gäller vatten, se EESK:s uppmaning till en blå giv och relaterade yttranden: EU:s blå giv, EESK.

([4]) Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om Rätten till en hälsosam miljö i Europeiska unionen, särskilt mot bakgrund av kriget i Ukraina (yttrande på eget initiativ) (EUT C 228, 29.6.2023, s. 10).

3. **Bakgrund till yttrandet**

3.1 Klimatförändringarna är en grundläggande och brådskande säkerhetsutmaning som omformar den globala stabiliteten. Kaskadeffekterna av klimatförändringarna förstärker befintliga sårbarheter och skapar nya säkerhetsrisker, särskilt i bräckliga regioner och stadskärnor.

3.2 Att ta itu med klimatutmaningarna och upprätthålla den internationella regelbaserade ordningen är sammanlänkade prioriteringar – ingen av dem kan lyckas utan den andra. Båda är avgörande för att skydda såväl människors som nationers säkerhet.

3.3 Målet att bekämpa klimatförändringen ingår i artikel 191.1 i EUF-fördraget som något som ska främjas i unionens yttre åtgärder. I EU:s globala strategi från 2016 fastslås följande: ”Klimatförändringar och miljöförstöring förvärrar potentiella konflikter i och med att de bidrar till ökenspridning, markförsämring och brist på vatten och livsmedel.” I strategin anges att klimatförändringarna ”mångdubblar befintliga hot genom att orsaka brist på vatten och livsmedel, pandemier och tvångsförflyttningar” ([5]).

3.4 Den europeiska gröna given ([6]) bör dessutom förbli en viktig del av EU:s politiska ram, som syftar till att omvandla unionen till en modern, resurseffektiv och konkurrenskraftig ekonomi. Genom den gröna given förbinder sig unionen inte bara att omvandla Europa till den första ”klimatneutrala regionen till 2050” utan syftar också till att förena klimatmålen med strategier för välstånd, tillväxt och säkerhet. Denna omfattande plan visar EU:s engagemang för att bekämpa klimatförändringarna genom att utveckla en omfattande och mångfacetterad strategi som tar hänsyn till geopolitiska, ekonomiska och miljömässiga faktorer.

3.5 EU bör också utnyttja Global Gateway, som kopplar samman klimatdiplomati och geoekonomisk diplomati genom att stärka det internationella samarbetet och samtidigt integrera målen för hållbar utveckling i sina flaggskeppsprojekt och initiativ. Dess flaggskeppsprojekt bör ta itu med kombinationen av fred, konflikter och demokrati.

3.6 Som en del av den bredare kopplingen mellan klimat och säkerhet bidrar genomförandet av färdplanen för klimatförändringar och försvar till EU:s bredare agenda, särskilt rådets slutsatser om klimatdiplomati från januari 2020 ([7]).

3.7 I mars 2022 antog Europeiska unionens råd den strategiska kompassen ([8]), som därefter godkändes av EU:s ledare. Kompassen är utformad för att skapa en gemensam strategisk vision om säkerhetsutmaningar, inklusive klimat, och för att omsätta denna vision i handlingsplaner och resultat.

3.8 Men trots all retorik om att ”klimatpolitik nu är säkerhetspolitik” har EU dragit sig tillbaka ytterligare från att ha en ekologisk säkerhet som omfattar hela spektrumet. Den bredare klimatgeopolitiska komponenten i EU:s politik har varit märkligt inaktiv under denna omvälvande förändring. Det har inte skett några större framsteg och på vissa sätt håller klimatgeopolitiken på att ersättas av andra geopolitiska beräkningar och en återgång till mer traditionell säkerhet. Både geoekonomiska och politiska intressen förklarar denna situation.

4. **Kommentarer**

Ett akut behov av EU-ledarskap

4.1 EESK inser att växande auktoritära krafter, protektionism och nationalism kan undergräva det internationella samarbetet för att hantera de säkerhetsrisker som klimatförändringarna medför. Vi lever i en tid när kopplingen mellan klimatpolitik och säkerhetspolitik blir allt viktigare, samtidigt som kopplingen mellan samordnade åtgärder och global förståelse håller på att splittras och inte ska tas för givet.

([5]) https://www.eeas.europa.eu/eeas/global-strategy-european-unions-foreign-and-security-policy_en.
([6]) https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/european-green-deal_sv.
([7]) https://www.eeas.europa.eu/eeas/eu-climate-change-and-defence-roadmap_en.
([8]) https://www.eeas.europa.eu/eeas/strategic-compass-security-and-defence-1_en.

4.2 EESK anser att vare sig det handlar om försvar, handel, klimat eller diplomati står EU inför en enorm utmaning: hur ska man positionera sig som en resilient, självständig aktör på den globala arenan. Nu när klimatagendan trängs tillbaka på Förenta staternas dagordning, måste Europa proaktivt förbereda sig för en värld där man inte längre kan ta Förenta staternas anpassning för given.

4.3 Europeiska ekonomiska och sociala kommittén är övertygad om att EU, med anledning av Förenta staternas tillbakadragande från internationella klimatavtal och klimatåtaganden, inte bara måste tillgodogöra sig medel för att fylla tomrummet, utan även stärka de allianser som skyddar klimatpolitiken från geopolitiska störningar. Tiden för förnyad global diplomati är nu. Världen har inte råd att hantera klimatförändringar och konflikter som separata frågor. En hållbar och fredlig framtid är beroende av vår förmåga att överbrygga dessa områden och genomföra integrerade lösningar som främjar både miljömässig och geopolitisk stabilitet.

4.4 EU har en central roll i att driva på denna omvandling och se till att klimatåtgärder inte längre ses som skilda från fredsbyggandet utan som en väsentlig del av det. EU:s utrikespolitik måste återspegla att de globala utmaningarna är sammanlänkade, särskilt sambanden mellan miljöförstöring och konflikter. Utmaningens brådskande karaktär kan inte nog understrykas. När klimatrelaterade säkerhetshot intensifieras måste diplomatin utvecklas för att återspegla denna nya verklighet.

4.5 EESK föreslår att EU upprätthåller sin ställning som betrodd partner i kampen mot klimatförändringarna genom att understryka behovet av att inta en ledande roll och fungera som en multiplikator av värden: Detta kan omfatta investeringar i bredare mål för hållbar utveckling (god samhällsstyrning, försörjningsmöjligheter, livsmedelstrygghet, säkra städer), och klimat- och säkerhetsmedvetna humanitära insatser måste omfatta gräsrotsorganisationer, ungdomsledda organisationer och det civila samhället. Ett inkluderande, mångsidigt och evidensbaserat beslutsfattande om begränsning av och anpassning till klimatförändringar är avgörande, liksom katastrofriskreducering och respons samt energitrygghet och ekonomisk säkerhet.

4.6 EESK uppmanar EU att komma till rätta med den interna fragmenteringen och vidta djärva åtgärder mot strategiskt oberoende. Detta strategiska oberoende måste dock omsättas i operativ kapacitet, konkret politik och samordnade åtgärder mellan medlemsstaterna. Utan påtagliga framsteg när det gäller försvar, energioberoende och ekonomisk resiliens riskerar EU att backa tillbaka i en värld som i allt högre grad formas av maktkamper och ensidiga beslut.

4.7 Framför allt är den gröna energiomställningen nödvändig för geopolitisk stabilitet, självförsörjning och fredsbyggande. Samtidigt som länderna måste främja en högre grad av ekonomiskt samarbete mellan regionerna, med fokus på att förändra det globala energisystemet, måste Europa samtidigt investera i inhemsk förnybar kapacitet för att öka decentraliseringen och självförsörjningen av energi. Denna dubbla strategi minskar de globala utsläppen samtidigt som den skapar ömsesidigt förtroende, minskar beroendet av fossila bränslen och minskar risken för konflikter.

4.8 EU bör utveckla en tredelad strategi för klimatåtgärder. För det första bör den innehålla nationella och EU-omfattande planer för att uppnå målen i den europeiska gröna given för utfasning av fossila bränslen, bevarande av biologisk mångfald, skydd av markanvändning, cirkulär ekonomi och andra åtgärder. Den nuvarande ekonomiska stagnationen i Europa är inte ett skäl till försening, utan snarare ett skäl till att förstärka åtgärderna. Investeringar i klimatåtgärder kommer inte bara att lösa miljöfrågorna, utan också fungera som en ekonomisk stimulans och som en väg till Europas globala konkurrenskraft inom grön och digital teknik.

4.9 EU bör gå i bräschen för diplomatin med avseende på den gröna given och målen för hållbar utveckling (Lafortune m.fl., 2024 ([9])) med andra stora länder och regioner, varvid framstegen inom den europeiska gröna given kan användas för att hjälpa regioner i utvecklingsländerna att anta liknande strategier. Detta bör omfatta initiativ mellan EU och Kina, EU och AU, EU och Indien, EU och Asean och EU och Celac (Latinamerika) samt andra partner från det globala Syd.

4.10 EU bör investera i multilateralism och fortsätta att leda den globala kampen för klimatåtgärder, särskilt med tanke på att Förenta staterna har dragit sig tillbaka från allt rimligt ansvar i denna fråga. Europa bör leda uppmaningen till snabbare åtgärder vid FN:s generalförsamling och FN:s säkerhetsråd samt vid partskonferenserna för UNFCCC, konventionen om biologisk mångfald och FN:s konvention för bekämpning av ökenspridning.

([9]) Guillaume Lafortune, Grayson Fuller, Adolf Kloke-Lesch, Phoebe Koundouri och Angelo Riccaboni (2024) ”European Elections, Europe's Future and the Sustainable Development Goals/Europe Sustainable Development Report 2023/24”, rapport från det europeiska nätverket för lösningar för hållbar utveckling (SDSN Europe), https://www.tara.tcd.ie/handle/2262/104407.

4.11 För UNFCCC-processen kan slutförandet av Parisregelboken tillskrivas den globala klimatdiplomatin. När vi nu går in i en fas efter förhandlingarna, där nya former av pluralism, allianser och bilaterala partnerskap kan komma att omdefiniera multilateralismen, **blir det civila samhällets roll allt viktigare**. Aktörer inom det civila samhället kommer att vara avgörande för att bana väg och omsätta klimatavtal till handling genom kontinuerligt diplomatiskt arbete på plats.

4.12 En förnyad diplomatisk strategi måste bygga på tre huvudprinciper:

4.12.1 Integrera klimataspekter i konfliktförebyggande åtgärder: Klimatsäkerhet måste bli en central pelare i de fredsbyggande insatserna. EU, tillsammans med internationella organisationer och regeringar, bör införliva miljöriskbedömningar i sina diplomatiska strategier och se till att resursrelaterade spänningar hanteras proaktivt.

4.12.2 Stärka det multilaterala samarbetet: EU, FN och andra globala aktörer måste skapa starkare allianser som prioriterar både klimatresiliens och konfliktlösning. Regionala partnerskap och gräsrotssamarbeten kan stärka klimatanpassningsstrategier som minskar instabiliteten.

4.12.3 Investera i grön utveckling som en fredsmekanism: En hållbar ekonomisk politik som främjar förnybar energi, återbeskogning och klimatsmart jordbruk kan fungera som stabiliserande krafter i instabila regioner. Genom att ge samhällen hållbara försörjningsmöjligheter kan vi minska sannolikheten för konflikter som drivs av brist på resurser.

Bryssel den 17 juli 2025.

Oliver RÖPKE

Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs ordförande